

Sociologia de la comunicació**2013/2014**

Codi: 101137

Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2500262 Sociologia	OT	4	0

Professor de contacte

Nom: Salvador Cardús Ros

Correu electrònic: Salvador.Cardus@uab.cat

Utilització d'idiomes

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Algun grup íntegre en anglès: No

Algun grup íntegre en català: Sí

Algun grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No hi ha prerequisits a considerar

Objectius

El curs de Sociologia de la Comunicació combina tres objectius diferents: introduir l'estudiant a les principals teories de la comunicació, estudiar el paper i la lògica social dels principals mitjans de comunicació de massa i analitzar breument l'espai català de comunicació. Es tracta, doncs, d'un trajecte que va del més general al més concret, tenint en compte que es trata d'un curs dins del Grau de Sociologia i que no pot anar més enllà de tenir una funció introductòria i generalista. Per això, la introducció a les teories ja s'orienta a la posterior reflexió sobre la importància social dels mass media i tot conflueix en una anàlisi de l'entorn més immediat, tant del personal -per exemple, l'impacte de les xarxes socials en la transformació de les relacions grupals- com territorial -la conformació d'un "frame" polític determinat a partir dels mitjans de comunicació que ens interpreten l'entorn-.

Competències

- Sociologia
- Analitzar problemes derivats de l'aplicació de polítiques públiques i de situacions de conflicte reconeixent la complexitat dels fenòmens socials i de les decisions polítiques que afecten la democràcia, els drets humans, la justícia social i el desenvolupament sostenible.
- Aplicar els conceptes i els enfocaments de la teoria sociològica, especialment les explicacions de les desigualtats socials entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics, a la posada en pràctica de les polítiques públiques i a la resolució de les situacions de conflicte.
- Avaluar la qualitat del propi treball.
- Avaluar les aportacions dels enfocaments sociològics a l'estudi de la cultura, l'educació, la interacció entre societat i medi ambient, la política social i el treball.
- Buscar fonts documentals a partir de conceptes.
- Comunicar de manera efectiva, mitjançant un nivell bàsic de llengua anglesa, les anàlisis bàsiques dels fenòmens socials.
- Demostrar que es comprenen els enfocaments de la teoria sociològica, així com els diversos vessants, interpretacions i el context històric.
- Descriure els fenòmens socials de manera teòricament rellevant i tenint en compte la complexitat dels factors implicats, de les seves causes i dels seus efectes.
- Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.

- Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
- Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
- Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
- Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Resultats d'aprenentatge

1. Avaluar la qualitat del propi treball.
2. Buscar fonts documentals a partir de conceptes.
3. Comparar els diferents enfocaments teòrics sobre la cultura.
4. Comparar la lectura dels fenòmens culturals des de diferents ideologies presents en la realitat social d'Espanya i de Catalunya.
5. Comunicar de manera efectiva, mitjançant un nivell bàsic de llengua anglesa, les anàlisis bàsiques dels fenòmens socials.
6. Definir els conceptes sociològics que interpreten els fenòmens culturals.
7. Definir els fenòmens socials subjacents a les polítiques i els conflictes culturals.
8. Desenvolupar estratègies d'aprenentatge autònom.
9. Desenvolupar un pensament i un raonament crítics i saber comunicar-los de manera efectiva, tant en les llengües pròpies com en una tercera llengua.
10. Discriminar les explicacions de les desigualtats culturals entre classes, entre gèneres i entre grups ètnics que aquests actors donen per descomptades.
11. Distingir els conceptes sociològics sobre la cultura que adopten els actors implicats en aquestes polítiques i conflictes.
12. Distingir els conceptes sociològics, així com els mètodes i les tècniques de recerca social comunament utilitzats per analitzar la cultura.
13. Explicar les interpretacions socials de la cultura d'acord amb aquests enfocaments.
14. Expressar els debats al voltant d'aquests enfocaments, pel que fa a la cultura.
15. Generar propostes innovadores i competitives en la recerca i en l'activitat professional.
16. Gestionar el propi temps: planificar l'estudi propi, gestionar la relació amb un tutor o tutora o un assessor o assessora, i establir i complir els terminis adequats per a un projecte de treball.
17. Relacionar els conceptes, els mètodes i les tècniques utilitzats per analitzar la cultura amb els debats teòrics i metodològics generals.
18. Relacionar els debats entorn d'aquests enfocaments, referits a la cultura, amb el context històric en el qual han sorgit.
19. Relacionar els enfocaments teòrics amb els debats sobre l'ordre social i l'acció.
20. Relacionar les explicacions de les desigualtats culturals amb els debats teòrics i metodològics generals.
21. Respectar la diversitat i la pluralitat d'idees, persones i situacions.

Continguts

Classes Teòriques

Presentació

1. Comunicar. Del campanar al facebook

Les teories de la comunicació a Europa i als EUA

1. Antecedents europeus. Xarxes i multituds
2. L'Escola de Chicago. De la massa al públic
3. La Mass Communication Research. Guerra, indústria, cohesió social
4. La Teoria Crítica. Contra la cultura com a mercaderia
5. L'Escola de Palo Alto. Tot comunica
6. L'Estructuralisme i els Cultural Studies. L'aparença, el mite, les cultures populars

Sociologia dels mitjans de comunicació de massa

1. Mitjans de comunicació i construcció de la realitat social
2. Premsa i poder
3. La televisió. Mediafòbia i ordre social
4. Mitjans de comunicació i identitat
5. Les noves tecnologies de la informació i la comunicació (TIC)

L'espai català de comunicació

1. Els mitjans de comunicació de massa als Països Catalans

Seminaris (programació provisional)

1. Context i descontextualització informativa
2. La comunicació no verbal
3. L'espiral del silenci a la UAB
4. Temps i espai als TN
5. La fabricació del consens
6. Xarxes socials. Credibilitat i rumors
7. La mesura de les audiències. La dieta mediàtica dels joves
8. Els organismes reguladors: CIC i CAC

Metodologia

El curs es desenvolupa a través d'unes classes teòriques, amb el suport d'uns textos de referència que s'aniran publicant a través de l'Aula Moodle. Les classes teòriques inclouran discussions a l'aula, afavorint des del primer moment una dinàmica participativa, però també amb l'objectiu d'aprendre a utilitzar el sistema conceptual que se'n derivarà. Aquestes classes estaran complementades amb un seminari setmanal en el qual es faran exercicis i debats de caràcter aplicat a la realitat més immediata de l'estudiant. El treball de seminari s'organitzarà en funció del nombre d'estudiants per tal de garantir que es compleixin els seus objectius. Hi haurà exercicis escrits breus i exposicions orals. Es valorarà molt especialment la correcció comunicativa formal. És el treball i la presència als seminaris allò que permetrà fer una avaluació continuada correcta.

L'Aula Moodle, a més, permetrà una interacció regular amb l'estudiant, tant del seu treball a l'aula com del seu treball autònom, amb la dinamització de fòrums de discussió i amb l'aportació de documents d'actualitat no previstos a la bibliografia general. És important assenyalar que la utilització d'aquesta eina digital també permet fer reajustaments sobre el programa en funció d'incidències no previstes i que esdevé, per tant, el punt de referència per a la bona organització i seguiment del curs.

S'exigeix, a més, la lectura d'un llibre complet sobre un aspecte de la comunicació social. El programa fa uns suggeriments que, tanmateix, poden ser ampliat en funció dels interessos de l'estudiant.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Sessions de presentació dels temes del curs	26	1,04	
Tipus: Supervisades			
Revisió individualitzada del portafoli de treballs realitzats	8	0,32	
Sessions de seminari	13	0,52	

Treball de grup derivats dels seminaris	13	0,52
Tipus: Autònomes		
Crítica d'una lectura completa recomanada	12	0,48
Estudi i lectura dels textos dels temes del curs	58	2,32

Avaluació

L'avaluació del curs es de tipus continuat, fet que implica l'assistència regular a classe -que serà controlada regularment- i la realització dels exercicis proposats al seminari que constituïran el portafoli del curs. Els treballs es podran tornar a presentar revisats tantes vegades com es vulgui, i cada vegada seran retornats corregits. Caldrà haver passat els controls d'assistència i haver lliurat els treballs proposats per poder aprovar aquesta part de l'avaluació, el valor de la qual és d'un 40 per cent del total. Un altre 40 per cent s'obté d'un examen final al qual s'ha de presentar tothom obligatòriament i que correspon a la primera part del curs, relacionada amb el coneixement de les teories de la comunicació. Finalment, el comentari crític de la lectura d'un llibre complet completarà la nota amb el 20 per cent restant. Cal aprovar cada part per separat, i es tindrà la possibilitat d'una avaluació compensatòria.

Dels exercicis pràctics s'avaluarà tant el contingut com les habilitats acadèmiques formals (escriptura, presentació, citacions, elaboració d'índexs, capacitats de comunicació oral, etc.), atenent molt especialment l'evolució positiva al llarg del curs. Per aquesta raó, tots els treballs es guardaran al portafoli, fins i tot els revisats i corregits. El portafoli es lliurarà el darrer dia de classe de manera inexcusable amb tots els treballs.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
1. Portafoli d'exercicis desenvolupats a les sessions de seminari	40 per cent	12	0,48	1, 2, 4, 5, 8, 9, 10, 11, 12, 15, 16, 17, 21
2. Comentari crític de la lectura recomanada	20 per cent	6	0,24	1, 2, 7, 8, 13, 14, 16, 18, 19, 21
3. Examen escrit sobre les teories de la comunicació	40 per cent	2	0,08	1, 3, 6, 7, 8, 9, 13, 14, 16, 17, 18, 19, 20

Bibliografia

Lectura per preparar l'examen de l'apartat I

Mattelart, Armand i Mattelart, Michèle. Historia de las teorías de la comunicación. Paidós, 1997, 126 pp. (Histoire des théories de la communications. París, La Découverte, 1995)

Lectura de crítica obligatòria a escollir entre aquests títols

Bourdieu, Pierre. Sobre la televisió. Barcelona, Edicions 62, 1997. (Sur la télévision. París, Liber, 1996)

Cardús i Ros, Salvador. Política de paper. Premsa i poder, 1981-1992. Barcelona, La Campana, 1995

Gifreu, Josep. La pell de la diferència. Barcelona. Pòrtic, 2005

Lacroix, Michel. El culte a l'emoció. Atrapats en un món d'emocions sense sentiments. Barcelona. Edicions La Campana, 2005

Noelle-Neumann, Elisabeth. La espiral del silencio. Barcelona. Paidós, 1995

Postman, Neil. Divertim-nos fins a morir. El discurs públic a l'època del "show-business". Barcelona. Llibres de l'índex, 1993. (Amusing Ourselves to Death. Nova York, Viking Penguin, 1985)

Bibliografia complementària

Apartat I

Bourdieu, Pierre. "L'opinion publique n'existe pas" a Questions de sociologie. Paris. Editions de Minuit, 1988. Ed. esp: Cuestiones de sociología. Madrid. Istmo, 2000

Farré Coma, Jordi. Invitació a la teoria de la comunicació. Valls. Cossetània, 2005

Hall, Edward T. La Dimensión oculta. México, Siglo Veintiuno, 1987

Hall, Edward T. El lenguaje silencioso. Madrid: Alianza, 1989

McQuail, Denis. Introducción a la teoría de la comunicación de masas. Paidós, 2000

Saperas, Enric. Introducció a les teories de la comunicació. Barcelona, Pòrtic, 1992

Serrano, Sebastia. El regal de la comunicació. Barcelona. Ara llibres, 2003

Winkin, Yves. "Presentación general" a Bateson, Goffman, Hall et. al. La nueva comunicación. Barcelona, Kairós, 1984, pp. 11-113. (Ed. original: La nouvelle communications. París, Éd. du Seuil, 1981).

Apartat II

Bezunartea, Ofa et al. La prensa y los electores. El mito de la influencia. Euskal Herriko Unibertsitatea. Bilbao, 2000

Blain, Neil; Boyle, Raymond & O'Donnell, Hugh. Sport and National Identity in the European Media. Leicester. Ceicester University Press, 1993

Borrat, Héctor. El periódico, actor político. Barcelona. Gustavo Gili, 1989

Busquet, Jordi, et al. La violència en la mirada. Barcelona, Trípod, 2001

Cardús, Salvador. "En defensa de la televisió: la realitat virtuosa" a Trípod, 6 (1998) pp. 31-44

Castelló, Enric. Identidades mediáticas. Barcelona. UOC Press, 2008

Castells, Manuel. La era de la información. (3 v.) Madrid. Alianza, 1997-98

Champagne, Patrick. Faire l'opinion. París. Seuil

Ferrés, Joan. Televisión subliminal. Socialización mediante comunicaciones inadvertidas. Barcelona. Paidós, 1986

Ferrés, Joan. Televisión y educación. Barcelona, Paidós, 1994

Ferrés, Joan. Educar en una cultura del espectáculo. Barcelona, Paidós, 2000

Katz, Jon. Virtuous reality. Nova York. Random House, 1997

Lippman, W. Public opinion. Londres. Allen & Unwin, 1932

O'Donnell, Hugh. Good Times, bad times. Soap operas and society in western Europe. Londres. Leicester University Press, 1998

Partal, Vicent i Otamendi, Martxelo 11-M El periodisme en crisi. Barcelona. Ara Llibres, 2004

Ramonet, Ignacio. La tiranía de la comunicación. Madrid. Debate, 1998

Saez, Ferran. Mitjans de comunicació i valors. Barcelona. Fund. Lluís Carulla, 2008

Sampedro, Víctor (ed.) 13-M. Multitudes on line. Madrid. Libros de la Catarata, 2005

Sartori, Giovanni. Homo videns. La sociedad teledirigida. Madrid, Taurus, 1998

Terricabras, JosepM (coord.) Què ens expliquen? Com interpretar la informació.

Barcelona. Mina, 2006

Transversal núm. 28 (2006). Mitjans de comunicació i societats postindustrials.

Tusón, Jesús. Com és que ens entenem? (si és que ens entenem). Barcelona. Empúries, 1999

Weber, Max. "Para una sociología de la prensa" a REIS núm. 57, 1992 (251-259)

Wolf, Mauro. Los efectos sociales de los media. Barcelona, Paidós, 1994

Apartat III

Cardús, Salvador "Els mitjans de comunicació i els conflictes de mercat" a Actes del II Congrés Català de Sociologia. Barcelona, Societat Catalana de Sociologia, pàg. 1017-1034

Cardús, Salvador The Circulation of Daily Newspapers in the Catalan-speaking areas between 1976 and 1996. The Anglo-Catalan Society, 1999

Xambó, Rafael. Comunicació, política i societat. El cas valencià. València. 3i4, 2001

Revistes

Trípodos (vegeu especialment l'extra 2000. Els impactes de les tecnologies de la informació i la comunicació)

Anàlisi (vegeu especialment el número 26, 2001. Opinió pública i democràcia)

Capçalera (Revista del Col·legi de Periodistes de Catalunya)

Comunicació21. (Publicació trimestral del sector de la comunicació a Catalunya, les Illes Balears i Andorra)

Treballs de Comunicació. Societat Catalana de Comunicació (IEC)

Webs

Organismes control:

www.audiovisualcat.net

www.infocic.org

Crítica informativa:

www.fair.org

www.medialens.org

www.zmag.org

Estudi i educació en mitjans:

www.portalcomunicacio.com

www.aulamedia.org

www.fundacc.cat